LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

21.10.2019 Dnro 360/2019

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

VALTION TALOUSARVIO 2020, Teema: Riista- ja porotalous

Pääluokka 30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

30.10.51. Porotalouden edistäminen 1 843 000 € (siirtomääräraha 2v)

Porotalouden edistämisen, eli Paliskuntain yhdistyksen, määräraha jaetaan kolmeen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2019 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 1 843 000 €. Summa on sama kuin edellisinä vuonna. Maa- ja metsätalousministeriön esityksen mukaan määräraha jaetaan seuraavasti: porotalouden koetoiminta (53 000 euroa), porotalouden neuvonta- ja kehittämistyö (803 000 euroa) sekä valtiosopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito (987 000 euroa). Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Yhdistyksen toimintakyky ja kyky vastata sille asetettuihin tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta. Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon sekä sen kaikkien sidosryhmien ja kansalaisten tarpeisiin ei ole näillä resursseilla aina mahdollista.

30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Porotalous on huomioitu vuoden 2019 hallitusohjelmassa: Edistetään aktiivista, kestävää ja kehittyvää porotaloutta. Kehitetään porotalouden tukijärjestelmää ja turvataan porotalouden investointituet. Edistetään porotalouden kehittymistä kannattavana, kestävänä ja kulttuurisesti merkittävänä elinkeinona.

Hallitusohjelman linjaus on otettu hyvin huomioon talousarvioesityksessä. Määrärahan mitoituksessa on muutoksena otettu huomioon porotaloudelle myönnettävä uusi tuki 300 000 euroa.

30.20.61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Hallitusohjelman porotaloutta koskeva linjaus on huomioitu myös Maatilatalouden kehittämisrahastossa kertaluontoisesti. Poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain mukaiset määrärahat ovat olleet riittämättömällä tasolla lain uudistamisesta lähtien. Porotalouden investoinnit ovat välttämättömiä poronhoidon toiminnan kehittämiseksi.
Porotaloudelle esitetään kertaluontoisesti yhden (1) miljoonan euron lisäystä investointitukeen. Paliskuntain yhdistys esittää määrärahojen pysyvää lisäämistä Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain mukaisiin avustuksiin. Patoutunutta investointitarvetta ei ratkaista yhden vuoden lisärahoituksella. Esimerkiksi kiireellisiä suoja-aitainvestointeja uhkaa jäädä toteuttamatta määrärahojen puutteen takia. Myös suuri joukko moottorikelkka- ja mönkijäinvestoinneista jää kokonaan ilman rahoitusta, mikä voi lisätä työvoimapulaa. Määrärahojen vähyyden takia rahoittamatta on vuodelta 2019 jäänyt myös kokonaisia rahoituselementtejä kuten paliskuntien irtaimistohankinnat ja paliskuntien aitojen kunnossapitotuki.

30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää: 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen. Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosan mukaan *"määräraha käytetään vuonna 2019 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti. Korvattavien vahinkojen arvioidaan laskevan hieman vuoden 2018 tasosta. Vuonna 2018 vahinkojen määrä oli 7,75 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 7,24 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,5 milj. euroa. Koska keväällä 2019 kumottiin riistavahinkolain korvauselementeistä poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvauselementti (318/2019, ns. Lex Halla), voitiin korvaukset maksaa täysimääräisenä kaikille vahingonkärsijöille."*

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaamiseen on esitetty 7,75 miljoonaa euroa. Paliskuntain yhdistyksen laatiman ennustearvion mukaan vuoden 2019 petojen tappamana löydettyjen porojen määrä tulee olemaan noin 3100 poroa ja korvauksina vahingot tulevat olemaan noin 5,85 miljoonaan euroa. Koska vahingoista löytyy maastosta vain noin viidesosa, lasketaan poronomistajien kärsimät kokonaistappiot – jalostus-, matkailu- ja muu liiketoiminta mukaan lukien – kymmenissä miljoonissa euroissa.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

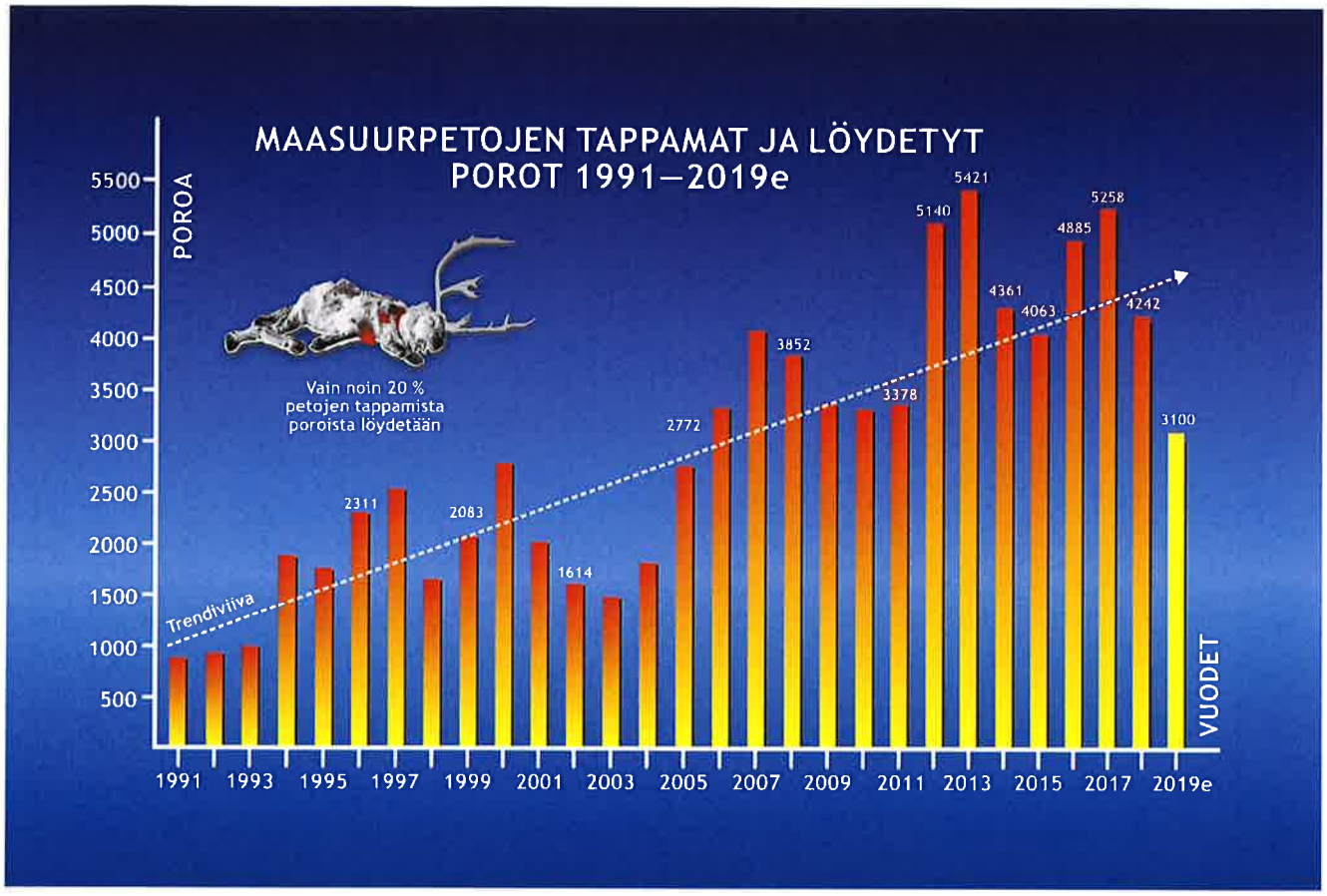

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetyt porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista).

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

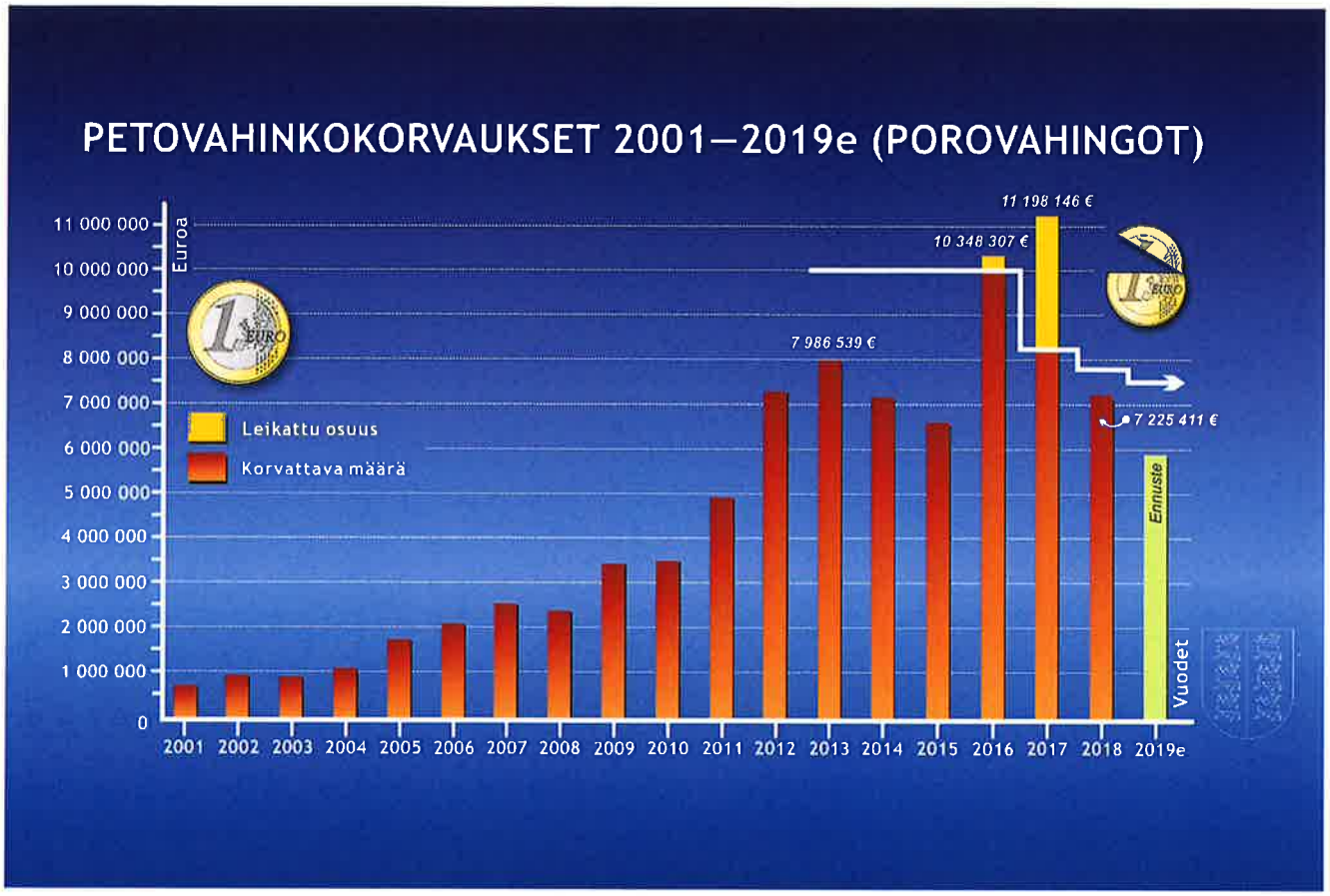

Kuva 2: Poroille aiheutuneiden petovahinkojen korvaukset

Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat edelleen riittämättömiä

Paliskuntain yhdistys pyytää maatalousjaostoa kiinnittämään erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen ennaltaehkäisemiseen.

Valtaosan kaikista koko Suomessa korvattavista petovahingoista aiheuttavat ahmat. Vuonna 2018 ahman tappamina poroja löytyi 2435. Vahinkomäärät ovat laskeneet pahimmista vuosista ahman poikkeuslupametsästyksen ansiosta. Varsinaisia vahinkoja aiheuttavat määrällisesti eniten karhut, mutta tältä osin vahingot menevät hävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy luonnosta harvoin, sillä karhu syö saaliinsa usein melko tarkkaan ja kesämaan aikaan jäljet katoavat maastosta nopeasti. Vahinkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla ympäri vuoden, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti.

Suurpetojen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkärsijän on odotettava vähintään kolmen poronraadon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Ahmojen poistossa on tullut joka vuosi poikkeuslupiin myönnetty kiintiö täyteen. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta huomattavan osan kustantaa vahingonkärsijä itse. Näillä menettelyillä vahinkokertymiä on mahdotonta kontrolloida riittävän nopeasti. Petopolitiikkaa on välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa vahinkokertymien hillitsemiseksi. Ahma on saatava tehokkaan poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkomäärien lasku. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

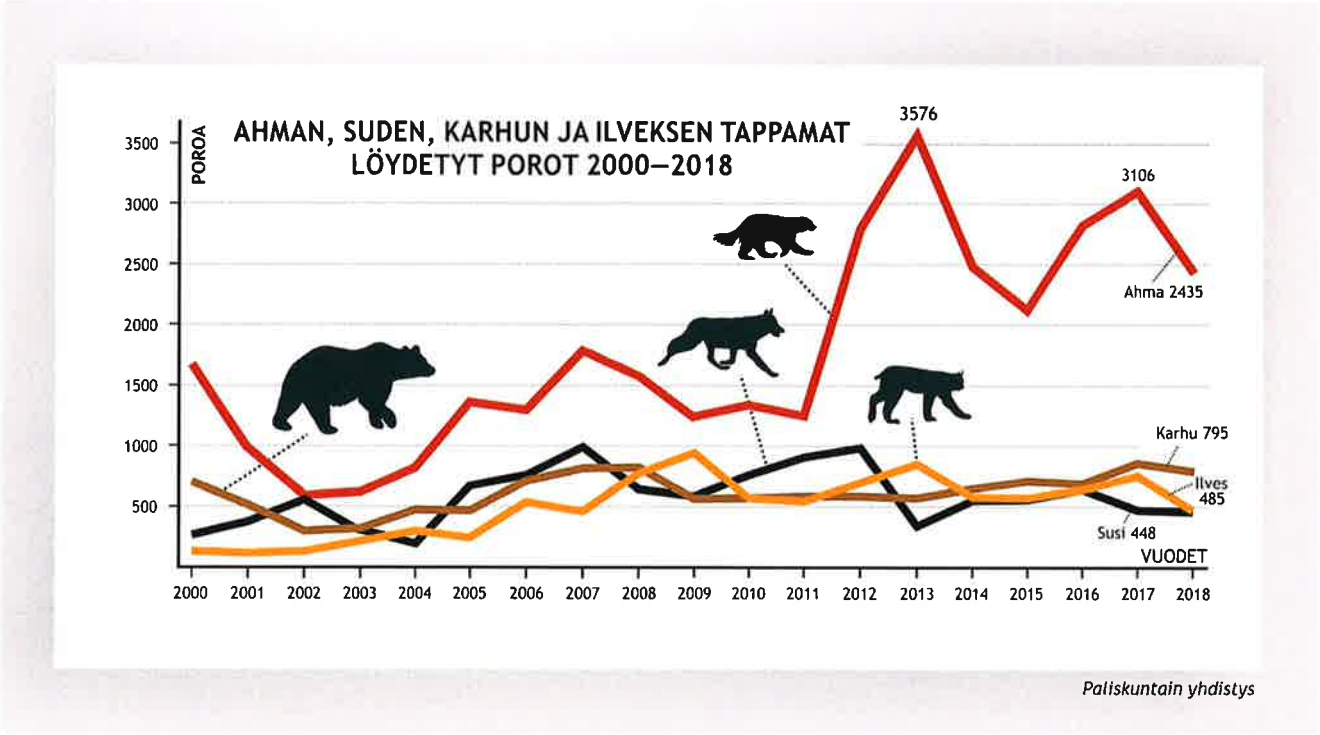

Kuva 3: Suurpetojen tappamana löydetyt porot

33.80.42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Poronhoitajien sijaisapumomentille myönnetään 250 000 euroa. Tuomme esiin määrärahan nostamisen tarpeen. Pitkän toipumisajan vaativissa tapauksissa nykyinen 200 tunnin sijaisapuoikeus ei ole riittävä. Sijaisapuoikeuden tuntimäärä tulisi nostaa 300 tuntiin. Tulevaisuudessa sijaisapua tulisi kehittää siten, että se kattaisi myös äitiys- ja vanhempainrahakaudet, kertausharjoituksiin osallistumisen sekä merkittävien yhteiskunnallisten tai elinkeinollisten luottamustehtävien hoitamisen.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

mba/alj/ao